Leto I. - Stev. 16.

Cena Cent. 50

GORIŠKI LIST

»Goriški list« izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi štev. 47. Telefon štev. 292.

Gorica, dne 28. junija 1944.

Oglasi se zaračunavajo po ceniku. Bančni konto pri Cassa di Risparmio Gorica.

Prizor iz Partizanske tragikomedije slovenskega naroda

Preteklo nedeljo so postavili v neki dolini pri Šmarjah na Vipavskem velik oder kar na prostem. Na odru so sedeli poleg najvišjih predstavnikov OF in NOV itd. tudi predstavniki zavezniških držav: Amerike, Anglije in Rusije. V sredino so posedli predstavnika najvišje duhovne sile na svetu, predstavnika Katoliške Cerkve, v osebah ponesrečenega duhovnika Černetiča in še enega reveža v duhovniški suknji. Če so drugi predstavniki predstavljali svoje velesile tako kot ta dva reveža Cerkev, je jasno, da je bil ves vsenarodni tabor eno samo slepilo nesrečnega slovenskega naroda, ki ga za tri leta nad vse nesramno »farba« komunistična O (organizacija) F (farbarjev).

Kakor iz Rusije, tako je tudi iz njene podružnice »Osvobojene Slovenije« le težko dobiti zanesljive podatke. Z gotovostjo vemo samo to, da so se na tem taboru zastopniki vseh sil medseboj zelo častili in da so vse sile zelo pohvalno govorile o delu, ki ga vršita OF in njena vojska za osvobojenje slovenskega naroda.

Ljudstvo se je silno navdušilo in je hotelo z vsem srcem zapeti partizansko pesem, ki so mu jo nad dve leti vtepali v betico partizanski ministri za prosveto in zabavo. Pa glej čudo! Vsi voditelji zborovanja so se dvignili kot en mož in z vpitjem ter mahanjem z rokami dopovedovali ljudstvu, da se partizanske pesmi ne smejo več peti, ampak le narodne. Pravtako smo zvedeli, da so na tem taboru z neobičajnim poudarkom zagotavljali popolno versko svobodo. Prav za prav bodo partizani odslej gojili nekako *versko nadsvobodo*, kajti iz drugih krajev smo slišali, da je partizanom kratkomalo ukazano, da *morajo* hoditi v Cerkev. To je ruska verska svoboda postavljena točno na glavo.

S tem je OF na velikem javnem zborovanju obsodila vse svoje dosedanje delovanje in dala prav tistim, ki jih je doslej preganjala kot »belogardiste«.

Sedaj samo čakamo, da njihova glasila jasno izpovedo vse zablode, ki jih je tolovajska druhal v treh letih zagrešila nad slovenskim narodom... in da glavne krivce vseh zločinov sodišče spokorjene OF pravično kaznuje.

Poročilo dodaje še to, da so si ljudje ob povratku domov z navdušenjem pravili: »Zdaj pa vemo, zakaj gre!«

Uboga zapeljana raja je trpela kot kraški kamen dve leti in ni vedela, zakaj. In bo še trpela, ne da bi vedela, zakaj, dokler bo poslušala zvodnike iz OF, *ki prav dobro vedo, zakaj slepijo slovensko ljudstvo in ga tirajo v propast.*

VOJNA VIHRA V EVROPI NARAŠČA

Boji za Cherbourg - Italijanska fronta - Tudi na vzhodu že zopet vre

Gorica, dne 27. junija.

V. R. - Cherbourg je sedaj središče srditih bojev, v katerih poleg oklopnikov nastopa tudi vojak proti vojaku in kjer vsaka vrsta orožja poje svojo uničevalno pesem. Angloamerikanci napadajo z izredno srditostjo. Osem divizij pešcev, dve divizij oklopnikov in večje število posebnih čet napada neprestano mesto in trdnjavo. Sovražno letalstvo, mornarice in poljsko topništvo mečejo brez prestanka svoje izstrelke v mesto. V nekaterih krajih se je sovražniku posrečil lokalni vdor v brambne črte mesta. Toda ti vdori še nimajo nič nevarnega na sebi, stanejo pa sovražnika ogromne žrtve. Tudi ob izlivu reke Orne postajajo boji vedno bolj srditi. Ta točka je važna za operacije izkrcavanja. Tudi te dni je sovražnik napravil nekaj izkrcevalnih poizkusov, toda brambne sile so vse izkrcevalne formacije razpršile in uničile več ladij.

Izredne važnosti je pričetek nove ruske ofenzive. Napadi so trenutno osredotočeni na Vitebsk Tudi v področju ceste iz Smolenska v Oršo so v teku hudi boji. Nemške čete so dosedaj odbile vse sovjetske napade. Le pri Mohilevu je sovražnik zavzel neznaten pas zemlje. Napadalci imajo izredno težke izgube. Boji so v teku pri Ostrov, Pleskav in Narvi. Ofenziva proti Finski se je premaknila na obali jezera Ladoga. Iz celega predela te fronte prihajajo poročila o skrajno hudih bojih. Finci odbijajo napade na vsej črti, le tupatam morejo Sovjeti zasesti kakšno vas!

Po najnovejših vesteh so Nemci dali svojemu novemu orožju ime „V 1". Orožje še vedno skoro neprenehoma napada južno obal Angleške. Sam komandant zračne brambe je sklenil proučiti sistem brambe na mestu, t. j. v zraku. Sedaj se javlja že drugo novo nemško orožje in sicer srednjetežek oklopnik, ki je skoro nerazrušljiv, zelo hiter in gibčen. Nemci ga imenujejo „Panter". Ta oklopnik se je že pojavil na bojiščih in se izvrstno obnesel. Rusi sami ga smatrajo za najboljšega oklopnika na svetu.

Tudi italijanska fronta ne miruje. Najhujši boji so sedaj severno mesta Grossetto, kjer je sovražnik vdrl v nemško brambno črto a so jo Nemci kmalu zatem znova zaprli. Drugod se sovražnik začasno omejuje na izvidniške akcije. Sploh pa daje ostala fronta v Italiji vtis, da se nemška brambna črta polagoma utrja. Posebno pri Perugiji so boji že skoro pozicijski. Na tirenski obali italijanskega polotoka pritiskajo Angloamerikanci z veliko močjo in iščejo predora pri Gavorranu proti Sieni. Doslej so bili tam vsi napadi krvavo odbiti. Na obalah jezera Trasimeno se boji nadaljujejo. V tem predelu sedaj napadajo Nemci, ki se jim je posrečilo iztrgati sovražniku mesto Chiusi.

Navzlic težkim bojem na vseh evropskih bojiščih, se je položaj le neznatno izpremenil, kar treba šteti v čast nemški brambi, ker kakor sam izjavlja, ima sedaj sovražnik inicijativo v rokah, ker napada. Malenkostni uspehi da nikakor ne odgovarjajo velikim izgubam, tako da se morejo vse akcije smatrati za uspeh brambe. Nemci se branijo v pričakovanju ugodnega trenutka za napad. Pričakovanje tega napada pa je za Angloamerikance neizmerno dražje kot za Nemce, ker vsi uspehi, ki so jih dosedaj zamogli zabeležiti Angloamerikanci niso niti najmanj zmanjšali nemško borbeno silo. Torej ne morejo do sedaj imeti boji nikakega odločilnega pomena, ne v Normandiji, ne v Italiji, ne v Rusiji. Zasedaj so važne le izgube in te so pri sovražniku neizmerno večje.

Odločnost Nemčije in Japonske

Berlin, 25. jun. Japonski ministrski predsednik Tojo je poslal Führerju brzojavko ob priliki prvih uspešnih udarcev proti angloameriški invaziji v Evropi, v kateri je ponovno izjavil, da se je Japonska odločila ukreniti vse, da porazi skupnega sovražnika in doseže končno zmago.

Führer se je zahvalil japonskemu ministrskemu predsedniku Tojo z brzojavko, v kateri je izrazil svoje prepričanje o končni zmagi in zadoščenje nad temi, da je Japonska v istem duhu odločena, da se bori proti sovražnikom Nemčije in Japonske do njihovega uničenja.

Isto tako sta si izmenjala zunanji minister von Ribbentrop in Japonski zunanji minister Šigemicu prisrčni brzojavki, v katrih izražata neuklonljivo voljo Nemčije in Japonske, da odbijeta angloameriški napad in končno zmagata.

Tokio, 23. jun. Ministrski predsednik Tojo je izjavil na konferenci zastopnikov oboroževalne industrije, da je prišel sedaj za osne sile trenutek odločilnih bojev. Poudaril je, da bo zmagal oni, ki veruje v zmago, zaupa vase ter se bori z neuklonljivim bojnim duhom do zmage. Japonske čete so ponovno uničujoče napadle angloameriške sile. Sedaj so ojačile svojo udarno moč ter pričakujejo ugoden trenutek. Po uspešnih operacijah na honanskem bojišču so se pričele nove velike vojne operacije. Srdito se bore tudi na indijsko-burmanski meji. Nikakor pa ne smemo omalovaževati nasprotnikovih protiukrepov. Bodoče bitke bo treba izvojevati še z večjo žilavostjo.

Ob koncu je Tojo omenil invazijo ter poudaril, da morajo v tem važnem obdobju vojne vsi, ki so zaposleni v vojni industriji, podvojiti svoje napore, da bodo tako dvignili japonsko udarno moč.

Elba - ameriško oporišče

Benetke, 25. junija. Med generalom Alexandrom, vrhovnim poveljnikom zavezniških sil v Sredozemlju, ter med poveljnikom de Gaullovih čet, generalom Juinom je nastal hud spor. Vzrok je otok Elba, ki so ga zasedle severnoafriške čete. General Juin je uvedel na tem malem sredozemskem otoku, ki je pripadal doslej vedno le Italiji, degolistično upravo ter imenoval samo francoske uradnike. Ker general Alexander ni hotel tega potrditi, se je skiceval general Juin na pogodbo med Badoglijem in de Gaullom, ki je bila podpisana v februarju t. l., in v kateri se maršal kot zastopnik italijanskega kralja obvezuje odstopiti Elbo Francozom. Alexander pa je izjavil, da ni vezan na take tajne pogodbe, ki niso znane njegovi vladi ter je prenesel vse upravne posle na Elbi na AMGOT uradnike. Iz tega je sklepati, da bodo najbrže prepustili ta sredozemski otok Zedinjenim državam kot oporišče. Na vsah način je spor razkril tajno pogodbo med Badoglijem in de Gaullom, s katero se Italijani dokončno odrekajo Elbe. Italijanski narod pa upravičeno lahko vprašuje, kakšne so še nadaljnje teritorialne koncesije vojvode Addis Abebe de Gaullu.

Obupne socialne razmere v Angliji

Stockholm. Kakor poroča agencija Reuter, ugotavlja neko poročilo kraljevske komisije za populacijska vprašanja, da so v Angliji socialne in gospodarske razmere krive velikega nazadovanja rojstev.

Zemlja in otrok

Sedanja svetovna vojna je Slovencem napravila med drugim tudi to škodo, da je bila uničena zgodovinska priča o prihodu našega naroda na slovensko zemljo, namreč spisi benediktinca Pavla Diakona, ki je živel v osmem stoletju po Kristusu v samostanu Monte Casinu-ki ga je sedaj ni več. Pavel Diakon je bil iz ugledne longobardske družine, torej German in njegovo pričevanje je torej nepristransko. Morda so bili njegovi spisi rešeni na varno, kam v Vatikan, morda so zgoreli, vendar so bili že tolikokrat prepisani in ponatisnjeni, da jih sedaj ne bo več mogoče tajiti.

Pavel Diakon - to je njegovo meniško ime, pravo longobardsko, germansko - je Winiefried - je izviral iz stare longobardske rodbine in v svojih spominih, po starih longobardskih zapisnikih in ustmenih izročilih pripoveduje, da so do leta 568. po Kristusu prebivali na sedanji slovenski zemlji Longobardi, njihovi sosedje pa so bili tudi germanski Gepidi. Longobardi so si tedaj zaželeli sončne Italije, kjer je vladal nered in je manjkala močna vojaška uprava ter se jim tedaj prilika ponudila, Gepidi pa bi svoje pašnike radi razširili daleč na sedanjo Kranjsko, Koroško, Primorsko. Med Longobardi in Gepidi je bila sklenjena prava državna pogodba, da če bi se morali vrniti Longobardi vrniti iz Italije, bi se Gepidi zopet vrnili nazaj na sedanje madjarsko ozemlje. Tako so Longobardi odšli iz sedanjih slovenskih dežel, toda Gepidi se v njih niso več utegnili naseliti, - zakaj med tem so jih že uničili mongolski Avari. Zemlja je ostala je prazna, Longobardov pa ni prav nič mikalo vrniti se iz Italije, kjer so prevzeli vlogo plemstva in vojaštva - ter se počasi stapljali z romanskim narodom v sedanji italijanski. Na *prazno* ozemlje pa so se pričeli naseljevati naši predniki, Slovenci. Slovenski narod torej leta 568. po Kristusu sedanje slovenske zemlje ni nikomur vzel, ker nikogar ni bila in je na tej zemlji ostal, vse do današnjega dne. Torej bivajo Slovenci na tej zemlji okoli 1400 let. Tja do osmega stoletja Pavel Diakon poroča o bojih med furlanskimi vojvodi in slovenskimi velmožmi: včasih so zmagovali prvi, včasih drugi, dokler se nista oba naroda pomirila in se za stalno naselila, vsak v svojih vaseh, trgih, mestih. Po osmem stoletju je bila narodnostna meja med Furlani in Slovenci utr-

jena in se bistveno, niti za en kilometer, ni spremenila niti do današnjega dne. Furlanski kmet mirno živi poleg svojega slovenskega soseda in oba skrbno čuvata svojo zemljo. Tega ne ugotavljamo mi, to nepremakljivost slovenske narodne meje na Goriškem ugotavljajo predvsem slovenski znanstveniki, kakor zgodovinarji in zemljepisci un. prof. dr. Milko Kos, dr. Anton Melik izmed mlajših, izmed starejših pa Simon Rutar, dr. Gruden in drugi. To nekakšno stoletja trajajoče sožitje je bilo prekinjeno le od nekaterih, ki so hoteli to mejo prestaviti v škodo Slovencev, no pa spričo zavednosti in trdoživosti, se to ni nikomur posrečilo, niti zadnjih petindvajset let ne.

Naša zemlja ostane naša in drugo, kar je na zemlji najbolj važno, je naš otrok. Sedaj imamo novega nasprotnika, ki je še bolj nevaren in ki prihaja med nas z geslom intercionalizma. Kakor so naši predniki branili svojo zemljo, tako jo bomo tudi mi in še z bolj jasno zavednostjo. To velja prav tako za našega otroka. Kar je slovenska mati rodila in kar še bo: to mora ostati in tudi ostane Slovenec. Za našo slovensko zemljo in za našega otroka slej ko prej velja geslo: „Tujega nočemo, svojega ne damo!“ Naše geslo velja tako internacionalistom, kakor vsem, ki bi si dovolili brezuspešen poskus vzeti nam najmanjšo ped zemlje ali zadnjega slovenskega otroka. *-lr.*

Bonomi izdaja italijanski narod

Berlin, 25. junija. Švicarska brzojavna agencija objavlja vest iz Chiassa, da je italijanski ministrski predsednik Bonomi po razgovorih z maršalom Badoglijem dal poveljniku italijanskih oboroženih sil in vodjem raznih strank izjavo, v katerem je trdil, da je dežela premostila obdobje v katerem je predstavljalo ustavno vprašanje največjo težavo. Nova formula, ki tvori temelj njegovi vladi, omogoča sodelovanje vseh strank, tudi najbolj ekstremnih. Nadalje je izjavil Bonomi, da je dosegel z upraviteljem kraljevine Umbertom sporazum, ki omogoča ministrom delo za blagor dežele. Bonomi je zaključil: „Mornarica, letalstvo in vojska ter italijanski rodoljubi v še ne osvobojenih pokrajnah hočejo ojačiti svoje sodelovanje v tej vojni. Pri tem jih bo italijanski narod podpiral. Vlada je prepričana da bo le ojačeno sodelovanje v vojni omogočilo italijanskemu narodu, da bo lahko z zaupanjem gledal v bodočnost“.

Vse kaže, da ta moskovski oproda v petolizništvu še mnogo prekaša Badoglia. Očitno upa, da si bo na ta način lahko kupil naklonjenost svojih gospodarjev, ki jim ponuja italijanski narod kot topovsko krmo, in pričakuje, da mu bodo Italijani navdušeno pritrjevali ko prodaja njihovo imovino in njihova življenja Angloameričanom in boljševikom.

Amsterdam, 23. jun. Reuterjev posebni dopisnik javlja iz Rima, da so vsi člani nove italijanske vlade nenadno izginili iz Rima. Ministrski predsednik Bonomi, ki se je pred nekaj dnevi odpeljal na jug, je izjavil, da se bo vrnil v enem do dveh dneh. A še vedno ni nazaj ne njega ne njegovih ministrov. V Rimu sploh ne vedo ničesar, kaj počenjajo on in njegova vlada.

Beden položaj angleških mornarjev

Stockholm. Nek mornar se pritožuje v dopisu angleškemu pomorskemu časopisu »Lloyds List and Shipping, Gazette« nad nehigienskimi razmerami, ki vladajo v prostorih za bivanje na angleških trgovskih ladjah. Mornar označuje te razmere kot sramoto za angleški narod. Prostori so polni mrčesa ter slabo snaženi in zračeni. Zaradi slabega postopanja častnikov napram ladijskemu moštvu pride večkrat do spopadov. Ni nobenega pravega sodelovanja in mornarji izgube zaradi tega vsako veselje do dela. Obžalovanja vredno je, da tudi pri gradnji najnovejših angleških ladij niso pazili na dostojnejšo izgraditev prostorov, ki so namenjem ladijskemu moštvu.

Antimon, baker, nikelj...

Leta 1933., ko je prišla v Nemčiji na oblast narodnosocialistična stranka, so v Zedinjenih državah le redki poznavalci borznih tečajev opazili v dolgih vrstah drobno tiskanih borznih poročil nenavaden pojav: delnice rudnikov antimona so pričele naglo rasti. Ali je bilo v tem kaj zveze med nastopom narodnih socialistov v Nemčiji in med tako dobro konjukturo antimonovih rudnikov v Zedinjenih državah? Seveda je bila in še kakšna! Prefrigani židovski prekupčevalci na newyorski borzi so takoj zavohali, da se bodo pričele Zedinjene države oboroževati in pripravljati za novo vojno in da zato potrebujejo mnogo, mnogo antimona.

Kaj je pravzaprav antimon? Je prvina, ki ni ne kovina, niti ni nekovina, kakor običajno delimo kemične elemente. Niti ni v sredi med obema ter je oboje hkrati. Sorodni prvini sta ji arzen, ki ga običajno ljudstvo pozna in pa bizmut. Zadnji dve prvini se uporabljata predvsem v zdravilstvu, antimon pa pretežno v kovinarski industriji.

Predvsem ga potrebuje grafična industrija. Črke iz svinca in cinka postanejo bolj trde in tudi bolj elastične, ako jim livar doda ščepec antimona. Toda l. 1933. vendar ni bilo tolikšno potrebe po tiskarskih črkah, da bi bilo potrebno toliko antimona in da bi se židovski lastniki rudnikov že zaradi tega veselili novih dobičkov. Ne, zakaj antimon je predvsem potreben - za šrapnele, za razne druge izstrelke in borzijanski psi so to dobro zavohali, da se pripravlja nova vojna in zato se je antimon neizmerno podražil.

Antimona, te sivkasto-bledorjavkaste snovi je skoraj na vsej zemlji v malih količinah kar najti. V Evropi ga je največ na Balkanskem polotoku, torej sedaj razpolaga z njim tudi Nemčija, ki more z njim krepiti svoje orožje in svoje izstrelke.

Tudi cene bakra so hitro rastle pred to vojno. Bakra v vsaki vojni primanjkuje, ker je potreben povsod, bodisi v zlitinah, bodisi sam na sebi. V Ameriki ga je največ v Anakondi, kjer v strašnih bakrenih rudnikih dela tudi mnogo Slovencev, v Evropi pa ga je zopet največ na Balkanu in sicer v srbskem rudniku Bor, kjer tudi dela mnogo Slovencev in ki je seveda zopet v nemških rokah.

Važne zlitine bakra sta bron in medenina, nujno potrebna za orožje, za topove (sedanji topovi so sicer iz nerjavečega jekla, toda nekateri deli morajo biti iz bakra ali brona ali medenine) in za izstrelke. Ako bakru primešamo kositer (nekateri mu pravijo tudi cin), dobimo zlitino bron, ako pa dodamo bakru drugo kovino cink, dobimo medenino. Vsakdo je že videl kako patrono, ki ima plašč iz medenine. Zato razumemo, zakaj sedaj za zasebno industrijo manjka tudi cinka. Povprečni ljudje zamenjavajo cin in cink, ki sta dve bistveno različni kovini, od katerih je cink za vojne namene v sedanjih časih bolj važen. Viri cina so na Malajskem otočju, ki je sedaj v japonskih rokah in v Boliviji, odkoder pa je dovoz v Zedinjene države in v Anglijo zelo težak. Nemška vojna industrija more izhajati le z malimi količinami cina, prav s tolikimi kolikor so ji nujno potrebne. Cinka pa je v Evropi dovolj. Kjerkoli je svinec, ki je seveda za vojno nujno potreben, tam je tudi cink in pogosto tudi srebro. Glavni evropski vir cinka in svinca za Nemčijo je najbrže rudnik Trepča v Srbiji.

Važna kovina za vojno industrijo je nikelj. Največji pridelovalec niklja pred vojno je bila Nova Kaledonija v Pacifiškem oceanu, francoska last, sedaj kontrolirana po Amerikancih, ki pa rudnikov ne morejo izkoriščati. Nemčija krije svoje potrebe niklja v severni Skandinaviji in na Finskem, deloma pa tudi v lastnih rudnikih.

Sorodna, tudi potrebna, toda nekoliko manj vredna kovina je krom, ki ga je na Balkanu in v Turčiji dovolj. Enako potrebne in v dovoljnih množinah razpoložljive kovine so mangan, aluminij, magnezij in še nekatere druge, o katerih pa morda spregovorimo prihodnjič kaj več. *-lr*

Maršal brez hlač

Ljubljanski »Slovenski dom« piše:

Pri zadnjih domobranskih vojaških nastopih proti Titovim tolpam na našem ozemlju so zajeli nekaj prisilnih mobilizirancev, ki so imeli na sebi samo italijanske plašče, spodaj pa so bili brez vsega, celo brez hlač...

Nič čudnega, če so v rdeči vojski zdaj brez hlač navadni prostaki, ki jih politični komisarji gonijo v prve črte in je banditskemu poveljstvu pač vseeno, če so pobiti v hlačah ali brez njih. Huje je to, da je brez hlač, in sicer brez slovesnih, povsem novih, rdečih maršalskih hlač ostal celo — Tito sam!

Ko so v začetku junija nemški padalci uničili Titov glavni stan in njegovo telesno stražo, so poleg drugega zasegli tam tudi maršalsko uniformo tega pobeglega kaznjenca. Uniforma je imela rdeče hlače z generalskimi progami, blaza pa je bila iz sivega blaga z zlatimi sovjetskimi maršalskimi znamenji in vse obtkana z lovorjem. Znamenja na uniformi so bila iz pravega zlata. Ni bilo moči ugotoviti, ali je sovjetsko kakor Titov maršalski naslov, ali pa izvira samo iz pokradenih cerkvenih plaščev in kelihov. Drži samo to, da ta znamenja niso narejena iz take snovi kakor znamenja slovenskih političnih komisarjev in brigadnih komandantov, namreč iz pločevine, iz katere so narejene škatle za sir, ki ga dobivajo slovenski domobranci.

In tako je tudi maršal Tito ostal brez hlač kakor njegovi vojščaki.

Kdor ne verjame, se lahko pelje na Dunaj. Titove hlače namreč visijo tam, na razstavi »Bojno področje jugovzhod«...

SLOVENSKA URA

v tržaškem radiu

V nedeljo, 25. t. m. nekoliko minut pred pol četrto uro so se nam predstavili v tržaškem radiu goriški prosvetarji s srečno izbranim, skoraj bi lahko rekel klasičnim in nadvse skrbno pripravljenim programom. Naj navedemo imena sodelujočih: gdč. Simčičeva, pianist g. prof. Kozmara, tenorist g. Gorenšek in g. Pfeifer, član ljubljanskega narodnega gledališča, pod čigar skrbno in veščo roko je program potekal. Kot prvo točko smo slišali O. Župančičevega »Kralja Matjaža«, tej je sledila Z. Prelovčeva pesem »Ljuba si pomlad zelena«, nato so se vrstile Juvančičeva »Beseda«, Prelovčeva »Ti si urce zamudila«, Prešernova »Od železne ceste«, Prešernova »Soldaška«, Prešernova - Vilharjeva »Mornar« in kot zaključna točka je sledila recitacija I. Cankarjeve črtice »Gospod stotnik«. Goriškim prosvetarjem smo za njihov lepi nedeljski popoldan zelo hvaležni in želimo, da bi nas spet kmalu presenetili z ponovnimi in čim pogostejšimi nastopi v tržaškem radiju.

Delo slovenskega naroda za knjigo

Ljubljanski dnevnik »Slovenec« priobčuje obširno poročilo, ki ga priobčujemo v celoti in ki je vredno, da se z njim seznani sleherni goriški Slovenec, saj bo spoznal iz njega, na kako visoki kulturni ravni je naš slovenski narod. Vedeti pa moramo, da se ti podatki nanašajo samo in izključno na naše duhovno središče, na Ljubljano, ki je imela le omejeno kulturno ozemlje okrog sebe. Ob tej statistiki bi si kar želeli, da bi bila v časopisu objavljena tudi celotna statistika za vse slovensko ozemlje, saj slovenske knjige vendar niso izhajale samo v Ljubljani. Vemo, da bi pri tem pregledu slovenska Gorica imela kaj slab delež, toda ne po krivdi goriških Slovencev, katerih najboljši so prenesli svoje delo v bolj varno Ljubljano. Upajmo, da bo kronist čez deset let ugotovil tudi kaj o slovenskih publikacijah v Gorici in sicer, da bo navajal ugodne podatke, čeprav ne tako ugodnih, kakor jih sedaj za Ljubljano.

Tako-le piše Slovenec:

V 10 letih izdanih 866 del v 3,500.000 izvodih

Statistični odsek mestnega poglavarstva, ki ga z vso vestnostjo in spretnostjo vodi direktor dr. Bajec, sestavlja za vsako leto razne statistične tabele in zbira statistično gradivo iz vseh panog gospodarskega, kulturnega in političnosocialnega življenja mesta Ljubljane. V debelem letopisu, ki je sestavljen v rokopisu, so nanizani podatki o najrazličnejših zadevah in dajejo splošno sliko o stanju mesta in mestne občine za dobo zadnjih deset let od 1933 naprej. Odsek je med drugim skrbno sestavil zelo zanimivo in poučno statistiko o ljubljanskem knjižnem trgu za dobo od 1933 do 1943. Prav ta statistika nam je zgovoren dokaz, koliko lahko premore majhen narod, kot je slovenski, na kulturnem polju in smo Slovenci lahko s to statistiko ponosni napram velikim sosedom.

V statistični tabeli so zbrani podatki, koliko knjig so izdali razna, le v Ljubljani poslujoča založništva, ki jih je 19 po številu. V 10 letih je teh 19 založb izdalo 866 knjig, največ Ljudska knjigarna, ki jih je sama izdala 214. Od teh knjig je bilo 614 izvirnih — Ljudska knjigarna sama 172 — in 252 prevodov, med temi 42 prevodov Ljudska knjigarna. Po vsebini in stroki je bilo 327 leposlovnih, 127 znanstvenih, 18 gospodarskih, 125 mladinskih, 167 učbenikov in 102 raznih drugih.

V kolikem skupnem številu je izšlo omenjenih 866 knjig? Skupna naklada vseh v desetih letih izdanih knjig je znašala 2,505.220 izvodov. Naklada od Ljudske knjigarne izdanih knjig je znašala 685.600 izvodov. Po vsebini se je celotna naklada razdelila: 1 milijon ,244.570 leposlovnih, 45 tisoč 500 umetnostnih, 171.677 jezikoslovnih, 76.800 zemljepisnih in zgodovinskih. 122 tisoč 050 ostalih znanstvenih, 7000 tehničnih, 63.300 gospodarskih, 74000 nabožnih, 737 tisoč 393 mladinskih, 784 tisoč 675 učbenikov, 12.100 športnih in 162.155 raznih. Od prevodov je bilo 49 iz slovanskih jezikov, 41 romanskih, 76 germanskih, 23 iz drugih jezikov.

Ti splošni statistični podatki nam jasno kažejo, kako slovenski narod ljubi lepo knjigo in koliko za njo žrtvuje.

Marsikoga bo pač tudi zanimalo vprašanje, kakšno vrednost naj bi predstavljala gorenja milijonska naklada izdanih knjig. Naj povprečno računamo, da je bila cena za vsak izvod najmanj 20 lir, potem so bile pač vse te knjige vredne najmanj 70.104.400 lir. Bo pa ta vrednost predstavljala gotovo še večjo vsoto.

Ti podatki so nam Slovencem v ponos, saj spada slovenski narod med najbolj pismene in najbolj načitane narode v Evropi in na svetu.

Kar je Ljubljana dala slovenkemu narodu v knjigah, je zelo dosti koristilo tudi Goričanom, saj nam je pomagalo ohranjati narodno zavest in občutek, da pripadamo visoko kulturnemu narodu, čeprav smo morali dolga leta molčati. Upajmo, da bomo mogli čez deset let izdati — vsaj v skromnejši obliki — tudi slovenski Goričani podobno statistiko, kakor jo sedaj izdajajo s ponosom Ljubljančani.

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

LIPA ZELENELA JE . . .

Minevajo zadnji dnevi meseca junija, ki obetajo biti vedri in sončni, kar je pa tudi njih dolžnost, saj sta bila zadnja dva tedna res preveč deževna. Zrak je zelo svež in prežet z vonjem lipovega cvetja. Lipa je slovensko narodno drevo. Zdi pa se, da so ga častili Staroslovenci tudi zaradi tega, ker je lipov les uporaben za rezbanje in so naši poganski predniki izrezljavali iz njega svoje bogove. Odtod tudi naš rek: »Držiš se kot lipov bog«.

Še dandanes je lipov list znamenje slovenstva. Ima lepo srčasto obliko z nazobčanim robom. S tem simbolično pove naš značaj, ki je prisrčen in ljubeznjiv, utegne pa biti tudi oster, kakor kdo hoče.

O lipi pojejo naši pesniki. Žaloigra Urške v baladi Povodni mož se je začela pod košato lipo sredi Ljubljane. Naš »goriški slavček« poje o tesarjih, ki so tesali iz lip krste, a najmlajšemu med njimi se je krsta ponesrečila in iz nje je stesal zibko. O lipi nam poje tudi naša narodna pesem v raznih primerih: Stoji, stoji lipica zelena, Pod lipico zeleno stoji kamnita mizica, Lipa zelenela je... in druge.

Kjerkoli prebivajo Slovenci, povsod raste lipa, to naše lepo, prijazno, domače drevo, tudi v Gorici, še bolj pa po goriški deželi.

Tu ima lipa sicer veliko tekmovalcev, kajti pod pogoji tega toplega podnebja uspeva tu sredozemsko, planinsko in kraševsko rastlinstvo. Tu in tam se skriva mlado drevesce lipe med košatim in visokim drugovrstnim drevjem. Večji nasadi so v Diazevi ulici in na Trgu sv. Antona. Povsod pot prijetno obsenčijo in varujejo mimoidoče pred vročimi žarki poletnega sonca. Lipa namreč nikoli ne vrže polne sence kot ošabni, divji kostanj, ampak sliči njena senca senci tanke breze in slokega javorja. Na tleh zariše sicer precej obsežno temno liso, a med njo se lesketajo drobne lučke sončnih pramenčkov.

Lipo odlikuje nekaj, s čemer bi se mogla primerjati le robinija ali divja akacija, namreč prijetno in močno dišeče cvetje, ki omamlja ljudi in privablja nešteto čebelic. Lipa cvete precej dolgo in je stalna paša za mlade in neutrudljive nabiralke medu. Lipov med pa je pri čebelarjih eden najbolj čislanih.

Na Slovenskem poznamo dve vrsti lip: lipo malolisto, ki ima majhne liste in veliko cvetja in pa velikolisto, ki ima velike liste in malo cvetja. Prva se imenuje tudi lipovec in nam da le majhno senco, pač pa ima v juniju največje cvetno bogastvo in privabi veliko čebelic. Tu na Goriškem je največ lipovca, manj pa lipe velikoliste.

Lipovo cvetje je bilo vedno visoko cenjeno in danes je še bolj dragoceno, ker nam da namreč izvrsten čaj. Cvetje lahko skuhamo sveže ali pa posušeno. Dodamo še krhelj ali dva jabolka ali posušene jabolčne lupine, pa bomo mislili da pijemo vino. Čaj bo imel namreč prav tak okus, le da ne bo vseboval alkohola. Lipov čaj je zelo zdravilen. Dober je proti prehladom, zaprtju, nervoznosti in je izvrsten potilni pripomoček. Cvetje ima v sebi veliko medu, tudi posušeno in zato porabi sorazmerno manj sladkorja.

Zdaj imajo otroci in tudi odrasli veliko dela in veselja z obiranjem lipovega cvetja. Seveda morajo paziti, da ne polomijo mladih vej, ker bi se drevo utegnilo sicer posušiti.

Naš živilski trg

Res ne vem, kaj naj bi izbrala, vsega je v izobilju. Mika me predvsem stročji fižol, a sem ga servirala vprav sinoči. Moram nekoliko premenjati svoj jedilni list. Kupila bom malo rdeče pese in jo pripravila v mrzli solati poleg novega krompirja, ki ga bom ocvrla na masti. Lepe in mlade bučke mi tudi ne dajo miru. Moram jih kupiti vsaj par, da jih bom pripravila možu kar na hitro, ko bo prišel prekmalu iz službe in večerja še ne bo gotova. Najmlajšemu otroku pa sem pripravila zadnjič rumeno korenje v sladki omaki, ki mu je izvrstno teknila. Včasih ga serviram zvečer kot hladno solato hčerki, ki je končala šolsko leto, da si z njim nekoliko pomiri živce. Včasih pa pripravim vsem češnjev kompot. Vanj nasujem le malo sladkorja, ker mu izboljšam okus z limonovimi lupinami. Posušila sem jih namreč še takrat, ko je bilo limon za mal denar več kot dovolj. Za nedeljsko popoldne pa spečem dober češnjev narastek ali pa češnjev zavitek. Čeprav so časi slabi, moram vendar postreči gostom vsaj s cenenim pecivom. Največkrat pa imam na mizi grah. Par peščic ga opražim na par kapljicah olja, seseklјam razne dišave in napravim okusno omako. Posebej skuham riž, testenine ali pa polento in serviram poleg tople omake. Tudi rižota s sesekljanim in fino praženim novim zeljem ali pa ohrovtom, je zelo okusna. Seveda moramo oboje prav drobno sesekljati, da se ne poznajo debeli štori. Da bi jih pri čiščenju zavrgle, bi ravnale prav nespametno, kajti v njih je precej vitaminov in tudi nekaj sladkorja, ki omaki izboljša okus. Prej sem večkrat pripravila omako iz naribanih kumar samih, zdaj pa, ko prodajajo že novi krompir, vedno ostržem par debelejših krompirjev, jih narežem na kocke in pražim poleg kumar. Tudi v razne zelenjavne juhe bom stresla vedno nekaj krompirjevih rezin. Iz stročjega fižola, novega krompirja in dveh mladih bučk pa bom skuhala enotno jed, imenovano cement in jo zabelila s slanino, ki sem jo prejela ta mesec namesto olja.

Ob alarmu: vodo odpreti, plin zapreti!

Dosedanji predpisi so zahtevali, da je treba ob alarmu zapreti vse glavne plinske in vodovodne zaporne naprave. Toda po skušnjah v bombardiranih krajih se je ta predpis glede zapiranja glavnega vodovodnega zapirača spremenil tako, da ostane voda odprta tudi med alarmom in napadom. ker se bo rabila za gašenje. Nasprotno pa je treba ob znaku za alarm plin takoj zapreti. To mora storiti hišni starešina ali njegov pooblaščenec. Preden je po končanem alarmu glavni plinski zapirač spet odprt pa mora o tem obvestiti vse stranke, da se preprečijo nesreče s plinom, kakor na primer zastrupljenja, eksplozije, požari. V interesu prebivalstva samega priporočamo, naj se ravna po tem predpisu, ker bi ob letalskem napadu, sicer lahko nastale velike nesreče ki bi še povečale katastrofo bombardiranja.

POLICIJSKA URA

Po odredbi goriškega prefekta traja policijska ura v Krminu od 21.30 do 5, v Medeji pa od 22 do 5.

PLAVALNI BAZEN ODPRT

V mestnem kopališču v ulici Cadorna je sedaj vsak dan od 9 zjutraj do 5 popoldne odprt plavalni bazen. V ponedeljkih in četrtkih popoldne od treh je bazen določen za vojaštvo.

TATOVI V FURLANIJI IN BRDIH

Francu Vižintinu iz Dobrovega v Brdih so odpeljali še neizsledeni zlikovci dva vola, kravo in telička- 61 letnemu kolonu Emilu Orzanu iz Moše osla. Prav tako so se oglasili uzmoviči tudi v hlevih 65 letnega Antona Ochiuta in 31 letnega Edvarda Ochiuta iz Mariana ter ju oškodovali za precejšen znesek.

V Prelesju, ki spada pod občino Salono ob Soči, so tri ženske delale na polju. Ena izmed njih je z motiko zadela ob topovski izstrelek, ki se je razletel in vse tri občutno ranil.

POVOŽENA STARKA

73 letna Ivanka Ukmar iz Gorice je šla po opravkih po ulici Diaz. Ko je prečkala omenjeno ulico, je prišla pod kolesje avtomobila in dobila številne poškodbe po telesu, ki pa na srečo niso usodne. Povoženo starko so prepeljali v goriško bolnišnico.

POZOR PRED TATOVI

V pokriti mestni tržnici v Gorici je bila okradena 35 letna Antonija Krištofoli iz Grgarja. Izginila ji je ročna torbica s 500 lirami gotovine. Na vlaku Gorica-Trst je bila ukradena 47 letnemu delavcu Antonu Bajtu listnica, v kateri je bilo poleg osebnih dokumentov in živilskih nakaznic tudi 550 lir gotovine. 38 letni mehanik Emil Alegrini pa je ob tobačno nakaznico, ki mu je izginila, ko se je mudil v neki trgovini.

KOLESA NISO NIKJER VARNA

12 letni dijakinji Sereni Paretti iz Morellijeve ul. 16 so odpeljali kolo. Prav tako 30 - letni kmetici Tereziji Poberaj iz Bilj pri Renčah, Parettijeva je oškodovana za 2000 lir, Poberajeva pa za 3000 lir.

KER SO BILI OB LETALSKEM ALARMU NA ULICI

so se morali zagovarjati pred pristojno goriško oblastjo Terezija Novak, 39 letna Ana Sassi, 15 letna Albina Keršević, vsi trije iz Gorice in 34-letna Lina Pitton iz Gradišča ob Soči.

SMRTNONEVARNE POŠKODBE

je dobila 65 letna gospodinja Jožefina Buttignaschi iz Tuniške ulice št. 1. V Carduccijevi ulici jo je povozil avto. Starka je obležala s poškodovano hrbtenico in počeno lobanjo. Njeno stanje je zelo resno.

Pismo iz Gorice

Prejeli smo:

V Gorici se jasni. Naši fantje domobranci so prinesli v sončno Gorico novo življenje, novo veselje. Pojdi kamorkoli hočeš po mestu, naletiš na krepkega, ponosnega in pogumnega domobranca. Domobranec je vedno dobre volje. Njegovo milo doneso pesem slišiš pri korakanju po mestnem tlaku, po vojaških vajah, v gostilni pri rujni kapljici vinca. On ve, da brani domovino, da brani svetinje slovenskega naroda. Pa tudi, če bo treba življenje bo žrtvoval za svetlejšo in boljšo bodočnost našega doslej teptanega naroda. Pred kratkem nas je zapustil g. nadporočnik Počkaj, voditelj domobranske posadke v Gorici. Bil je vrl družabnik, priljubljen pri posadki in prijateljih. Odšel je na višje mesto. Prijatelju g. nadporočniku Počkaju želimo na novem mestu vse najboljše in obilno uspeha.

USODNA PROMETNA NESREČA NA TRŽAŠKI CESTI

V bližini Nanutove gostilne na Tržaški cesti v Gorici se je pripetila usodna prometna nesreča, ki je terjala človeško življenje. 50 letni Karel Gattiglia iz ulice Sv. Gabrijela 50 je zavozil s svojim avtomobilom v bližnjo platano. V avtu je bila tudi 50 letna Jožefina Gatti iz Gorice, ki je dobila smrtne poškodbe in ki je med prevozom v goriško bolnišnico izdihnila. Tudi Gattiglia je dobil več poškodb, ki pa na srečo niso smrtno nevarne. Karambol dveh kolesarjev pa se je pripetil v Ulici železničarjev. 13 letna Ana Medeot, ki se je peljala na kolesu, je trčila v kolesarja. Pri tem je padla, si zlomila desnico in si poškodovala desno nogo. Ponesrečenka se zdravi v goriški bolnišnici.

„Goriški list“ v vsako našo družino

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat objavlja.

Rojeni so bili:

Gismano Mirela. Marušič Vida. Musina Marija Gracia. Kudin Giana. Čuk Lado. Merljak Sonija, Gjusto Bruno. Zoppi Anton. Lazari Encio. Marini Glorja. Kantarin Marija Gracia. Bregant Alojzij. Valanti Nivja. Simionato Adriana.

Umrli so:

De Veta Amedeo, 64 let, carinski komsiar; Žnidarčič Mihela, 7 let; Amalija Lutman, 44 let, gospodinja; Kaporale Peter, 21 let, delavec; Lazari France, 52 let, delavec; Jug Jože, 56 let, duhovnik; Karminio Karmelo, 22 let, kmet; Burini Leonello, 24 let, kmet; Gorjup in Taučer Alojzija, 53 let, gospodinja; de Basa Arigo, 45 let, poljedelec; Maurič Jože, 43 let, delavec; Grgoruti in Blaško Adrijana, 39 let, gospodinja; Grusovin Luciano, 40 let, delavec; Flebus Guido, 47 let, šofer; Srebot in Tomašič Ana, 47 let, gospodinja; Bin Alfredo, 37 let, bančni uradnik; Dr. Vitaljano Felicjan, 38 let, doktor kirurg; Beljmini vd. Bartoli Serafina, 77 let, gospodinja.

Oklici:

Mozetič Albert, davkar - Pjeratoni Toska, gospodinja; Figel Avguštin, mizar - Kolja Jolanda, gospodinja; Jakob Marjan, uradnik - Gjakomuzi Norma, gospodinja; Dereabi-Mikelini Davide, uradnik - Marini vd. Fjorini Alma; Kulot Mihael, tehnični risar - Fabris Marčela, učiteljica; Kampanela Viktor, profesor - Lamberti Ana Marija, šivilja.

Poroke:

Birsa Marjan, šofer - Pavjo Marija, delavka; Simoneski Ugo, uradnik - Federči Jolanda, stenotipistka; Genovese Jože, sodni uradnik - Dreossi Doride, učiteljica.

OPOZORILO MORNARJEM

Zadnji rok za priglasitev mornarjev in mornariških podčastnikov, ki so bili v službi 8. sept. 1943 in morajo urediti svoj vojaški položaj, je podaljšan 30. tega meseca.

GOJITELJEM ZAPREDKOV

Glede na zadnje sporočilo o razdeljevanju cigaret in plaščev, ki jih nudi nemški svetovalec najboljšim gojiteljem zapredkov, se določa, da ti predmeti pripadajo samo tistim, ki delajo, zatorej pripade tudi v primeru gojenja zapredkov na delnih kmetijah vsa množina poljskemu delavcu, polkmetu itd.

OBVESTILO

Pokrajinski urad za nadzorstvo cen sporoča:

Gregor Malena, lastnik papirnice na Korju Muti :0, je bil kaznovan z denarno kaznijo, ker je prodajal pisarniške potrebščine z več kot 200% dobičkom. 5000 lir in povračilom v znesku 7300 lir. Za 8 dni mora biti njegova trgovina zaprta, uslužbencem pa mora plačo redno izplačevati. — Josipina Venuti, vdova Paternolli, lastnica papirnice na Korzu Verdi 13, je bila kaznovana z denarno kaznijo 5000 lir in povračilom v znesku 2000 lir, ker je prodala nalivno pero, vredno 180 lir za 480 lir in ker je sploh prodajala nalivna peresa in podstavke z več kot 100% dobičkom. Trgovina ji bo zaprta 5 dni, medtem pa mora plače uslužbencem redno izplačati. — Barbara Grablovič, vdova Križnič, lastnica hotela, je bila kaznovana z denarno kaznijo 500 lir, ker je prodajala meso po pretiranih cenah.

RAZGLAS

Prefekt Goriške Pokrajine odloča:

Vsi kmetovalci občin Fara - Gorica - Gradiška - Koprivo - Krmin - Marjan - Romans in Zagrad, katerih najmanjša zemeljska površina brez gozda, pašnika in ledine znaša 4 ha, morajo poleg prešičev za domače potrebe rediti po enega prešiča za vsake 4 ha po pogojih, ki so razvidni v priloženem pravilniku. Gospodarji kmetij lahko prelože to dolžnost na svoje polkmete ali najemnike. Za izvajanje tega odloka skrbi pokrajinski urad za živinorejo. Kdor se ne bo ravnal po tem odloku, mu bo odvzetih toliko prešičev domače reje, kolikor jih premalo redi v smislu tega odloka. Če pa za domačo potrebo ne redi prešičev, bo kaznovan z denarno kaznijo v znesku 10000 lir za vsakega prešiča.

Prefekt.

POPRAVEK

Obvestilo v našem listu 24. tega m. dopolnjujemo v toliko, da je sedanji goriški kvestor com. Genki Vito. Podpolkovnik Nikolaj Bruni je od zunanjega ministrstva postavljen za kvestorja s posebno nalogo.

CENE BRESKVAM

Pokrajinski prehranjevalni urad v Gorici sporoča nasledne cene breskvam: 500 lir za 100 kg pri proizvajalcu; 610 lir za 100 kg cena na debelo; 625 lir za 100 kg vagonske izvozne pošiljke; 7.50 lir za drobno.

Cene breskvam druge vrste.

450 lir za kg za sadjarja; 550 lir za domače veletrgovce; 565 lir za vagonske izvozne pošiljke; 6.50 lir za kg. za prodajo na drobno.

RAZNE

PREPLAH PREKUPČEVALCEV

Ijmir. Angloameriški poizkus izkrcanja v Normandiji je povzročil že prvi dan na borzi v Damasku močan padec tečajev. V teku tridesetih minut so padle za 30% veletržne cene vseh življenjskih potrebščin. Cena zlatu se je zmanjšala za dva sirijska funta. Vendar je bila ta zmešnjava vojnih dobičkarjev le prehodna. Tudi v drugih levantskih mestih je nastopil sličen strah pred prehitrim zaključkom

Gramofonske plošče iz plastične mase.

Uporabnost novih plastičnih mas je v zadnjih letih razširila na številna področja proizvodnje. Po najnovejših poročilih so dobro uspeli poizkusi izdelovanja gramofonskih plošč iz umetne plastične mase, izdelane iz anorganskih tvarin.

Vesti iz Trsta in okolice

NOVE POSLOVNE URE ZA TRGOVINE

Tržaški prefekt je odredil, da bodo odslej pa do nadaljnje odredbe odprte trgovine z mešanim blagom in živili ter drogerije: od ponedeljka do petka od 8 do 13 in od 15.30 do 18.30, ob sobotah pa od 8 do 13 in od 15 do 20.

POROKE

Te dni so se poročili v Trstu slaščičar R. Azarelli in gospodinja Libera Oblak; delavec Marcel Barovina in Hermina Kolavčič vd. Rijavec; mehanik Zvonimir Pislak in gospodinja Julijana Humar; mehanik Peter Sterle in gospodinja Antonija Delavela; električar Bruno Brajko in šivilja Norma Marin; uradnik Silvano Fabbri in gospodinja E. Zudič; delavec Orest Stelcer in zasebnica A. Pipan; uradnik Armand Furlan in gospodinja Olga Kašič; pomorski kurjač Ernest Contento in šivilja Štefanija Stenovec.

POSTOJNA JE DOBILA OBČINSKEGA KOMISARJA

Dosedanji postojnski župan advokat Luccardi je že pred časom odstopil. Sedaj je bil za upravitelja postojnske mestne občine imenovan g. Rihard Schoeberl kot prefekturni komisar.

NOVICE S TRŽAŠKE UNIVERZE

V četrtek 22. t. m. zvečer je bil v vseuč. avli koncert za akademike in njihove svojce - V četrtek so se v institutu zopet pričeli tečaji za kemijo.

ODLIKOVANI DELAVCI

Te dni je povabil nemški svetovalec pri prefekturi v Pulju v svoje uradne prostore vse delavce, ki so zaposleni po 40 do 50 let pri enem in istem podjetju. Vsakemu teh zvestih in vztrajnih mož je poklonil častno diplomo in denarno nagrado. V kratkem bo v počastitev teh odlikovanih delavcev posebno slavje, katerega se bo poleg drugih odličnikov udeležil tudi nemški svetovalec.

VLAK JE POVOZIL OTROKA

V bližini Škednja je šla čez železniški tir 3 letna Norma Bozzai. Lokomotiva, ki je ravno privozila, jo je podrla in so ji kolesa odtrgala obe nogi. Bratec je hitro pritekel in s tovornim avtomobilom so otroka odpeljali v bolnišnico.

ŽRTVE BOMBNEGA NAPADA

V drugem seznam žrtev bombnega napada dne 10. junija so tudi naslednji: Gizela Bais, Franc Barba, Albina Pison, Celestina Kert, Gvido Čimprič, Karla Feikl, Andrej Flego, Emilija Furlan, Ivan Glavina, Marij Jaskij, Josipina Kofou, Arnald Kren, Jakob, Gizela in Marija Lovišek, Vladimir Moze, Albina Orel, Karla Paškulin, Marija Paljaga, Ivana Popej, Viktorija Por, Renato Prelc, Anton, Avrelija in Ivana Zicherl, Sergij Stokovec, Lucija Tejon, Pavel Trojer, Marij Kapelan.

VSTOP V ZAKLONIŠČE

Da bi se dela v zakloniščih čim hitreje končala, opozarja prfektura prebivalstvo, naj ne hodi v zakloniščа že ob predalarmu. ampak naj počaka kje v bližini alarma. To je v dobro vsem, kajti dela se morajo nadaljevali in vsaka ura je dragocena. Ob predalarmu smejo meščani samo v naslednja zaplonišča, ki so že dokončana: stopnišče Monticello, ulica Cologna, stopnišče Margherita, vseučilišče, Rojan, trg Carla Alberta, ulica Orlandini-Battera, ulica Mamelli-Rossetti, Barkovlje, ulica Bonaparte in Campi Elisi. Pred vhodom v zakloniščа se je ob alarmu prepovedano zadrževati. Prav tako je prepovedano jemati s seboj vozičke, pse i. p. Kajenje je v zaklonišču seveda tudi ni dovoljeno.

DOPISI

IZ POSTOJNE

Prejeli smo prvo in drugo številko glasila postojnske skupine slovenskih narodnih straž »Mi gremo». Vrli Postojnčani so si postavili za geslo Župančičev udarni verz: Mi gremo naprej, mi strelci... Pod tem geslom si postavljajo Narodni stražarji svoj slovenski in protikomunistični program. »Naprej v borbo za dokončno zmago nad ofarsko-komunistično sodrgo, ki si hoče s komunistično revolucijo in s pomočjo savojskih barab in mongolsko-kalmiških ciganov politično, gospodarsko in duhovno podvreči naš že 25 let tako zelo trpeči narod in napraviti iz nas Slovencev čredo brezdušnih človeških strojev...« Kot četno glasilo je list zelo dobro urejevan. Mi mu želimo uspeha!

Kmetijstvo

Mleko in bakterije

Mleko je navadno potem, ko zapusti vime, včasih pa že v samem vimenu — zlasti kadar je bolno — več ali manj okuženo z glivicami. Če pa se vrši molža nehigijenično, po umazani osebi, v zanikrno umito golido, potem mora biti pravo čudo, če se tako mleko ne kvari in iz takega mleka dobivajo še uporabni mlečni izdelki. Mikroorganizmi, ki sicer v gospodinjstvu igrajo važno vlogo, morejo biti za mlekarstvo škodljivi, pa tudi koristni. So nekateri izmed njih, ki so za mlekarstvo zdaj koristni, zdaj škodljivi že po tem, v kakšne namene izkoriščamo mleko. Med mikroorganizme prištevamo glivice, plesni in praživali.

Glivice so enostanične rastline, silno majhne in zato vidne šele po večkratni povečavi. Izredno se množe s cepljenjem in deljenjem. Iz ene glivice se utegne pri ugodni temperaturi razviti v 4 urah do 1000 novih glivic. Le zato nam je mogoče razumeti, da tako majhna bitja utegnejo v kratkem času uničiti še tako močne živali, če jih napadejo, ali pa skvariti ogromne množine mleka, če se v njem naselijo. Življenje, razmnoževanje in delovanje glivic pa je odvisno od več činiteljev.

Hrana. Kot vsako živo bitje rabijo tudi glivice beljakovine, masti in ogljikove vodane, oz. njih sestavne dele za svoje uspevanje. Vse to jim v najpopolnejši obliki nudijo sestavine mleka.

Vlaga. Glivicam najbolj prija vlažna gorkota in vlago nudi glivicam mleko v dovoljni meri.

Toplota. Na splošno se morejo glivice razvijati med 15 in 45 stopinj C. So pa take, ki prenesejo tudi nižjo in celo višjo toploto. Najugodnejša temperatura leži med 25 in 35 stopinjami C. Pri tej toploti se zlasti mlečnokislinske glivice najbujnejše razvijajo. Zato je ta toplota za ohranjevanje mleka najbolj kočljiva. Drži, da mraz in vročina delovanje bakterij ovirata, če že ne popolnoma onemogočata.

Zračni kisik rabijo nekatere glivice, druge pa se brez njega bolj bohotno razvijajo. Uničujoče pa deluje na vse glivice sončna svetloba.

Glivice napadajo vse sestavine mleka: mlečne beljakovine razkrajajo v enostavnejše dele in s tem težko prebavljivo sirnino spreminjajo v lahko prebavljive beljakovine. Ta razkroj opažamo pri zorenju vseh vrst sirov. Tudi mlečno tolščo napadajo glivice; tedaj postane žarka. Najbolj občutno spremembo v mleku pa povzroča razkrajanje mlečnega sladkorja v mlečno kislino po mlečno-kislinskih glivicah. Razkrajanje mlečnega sladkorja je koristno, kadar prirejamo kislo mleko, smetano, jogurt in sire, občutno škodo pa nam utegne povzročiti, kadar se nam nezaželeno kislo mleko naredi zlasti v letnih mesecih. Bakterije najdejo v mleku ugodno hranilo, in če so drugi pogoji ugodni, se v njem bujno razmnože in povzročajo razne napake mleka, ga kvarijo in uničujejo mlečne izdelke. Dokler je mleko v zdravem vimenu, je prosto klic. Kadar krava leže, utegnejo glivice dospeti iz gnoja ali nastilja v seskov kanal; ta se pri molži z mlekom izpira in tako mleko okuži. Zato moramo prve curke mleka posebej izmolsti! Na splošno pa pridejo razne vrste glivic v mleko za časa molže in po molži. Že po tem čim nesnažnejši je molzec, čimbolj umazana je golida, zanemarjena krava in hlev, čim slabši zrak je v hlevu tembolj in tem preje se mleko okuži in tudi pokvari. V takih okoliščinah pridobljeno mleko ni sposobno za predelavo v dobre, trpežne mlečne izdelke.

Sport

Turnir „Veteranov" v Trstu

Unione si z lepo zmago pribori prvenstvo

Poslednji dan veteranskih prvenstvenih tekem je nudil gledalcem dve izredno živahni in ostri tekmi. V prvi je zmagala Ponziana nad Edero 3-1. Ponzianino moštvo je mnogo mlajše v povprečnosti od moštva Edere in zato je bila zmaga Ponziane nekaj logičnega, četudi je Edera pokazala mnogo lepe igre. Unione je odpravila Espero z 1-0. Zmaga Unione ni bila lahka. Zlasti v prvem polčasu je Espero bil zelo nevaren in napadal skoro neprestano. Ni pa znal najti poti do gola, kar mu je bilo usodno, ker je v drugem polčasu Unione začela pritiskati in narekovati razvoj igre. Edini gol je bil sad kombinacije a je postal klasičen autogol. V zadnjem trenutku je Espero izgubil dve zlati priliki izenačenja in s tem poklonil Unione zmago v tem lepem turnirju. Želeti si je, da te veteranske tekme postanejo tradicija, ker so nekaj res sportnega in simpatičnega in vzbujajo v velikem delu številnega občinstva prijetne spomine. Na vsak način je imel ta prvi veteranski turnir zelo velik sportni in gmotni uspeh. - V. R.

Italijansko nogometno prvenstvo

Po izidih nedeljskih nogometnih tekem v skupini Piemont-Lombardija je dosegel končno zmago v tej skupini Torino tako da se bosta se daj menda v finalu moštvi Torina in Venezie.

Krešević prvak podistov v Italiji (25 kilometrov)

Pino Krešević je dosegel lepo in jasno zmago v podistični teku na razdaljo 25 kilometrov, veljavni za italijansko prvenstvo, ki jo je organizirala »Gazzetta dello Sport« v Milanu. Zmagovalec, ki je Tržačan je rabil za progo 2 uri, 5 minut in 28 sekund. Drugi je bil Mazza tretji Bertolini.

Nasveti za hišo

ŠPINAČNE OMLETE

Prevri v slani vodi pol kg špinače, in odcedi in dobro sesekljaj. V kozici razbeli pol žlička maščobe, pridaj žlico drobno sesekljanega petrsilja in špinačo. To duši 5 minut, nato odstavi in ko se ohladi dodaj 1 rumenjak, 3 velike žlice moke in primerno količino vode. Zatem rahlo primešaj še sneg enega beljaka in naredi omlete kakor po navadi. Lahko jih nadevaš z mesnim, parmezanovim ali drobtinastim nadevom.

Že drugo leto izhaja v založbi Narodne tiskarne v Ljubljani zbirka romanov

„DOBRA KNJIGA"

Ta zbirka, ki je v kratkem času pridobila velik krog naročnikov, obsega literarno visokovredna dela iz domače in svetovne literature. Vsak mesec izide po en roman v obsegu 25.0 do 35.0 strani. Navzlic visoki nakladi je od doslej izdanih dvajset romanov že docela razprodanih devet, trije pa se dobe samo še v vezani izdaji. Iz seznama izdanih romanov, ki je priložen vsaki knjigi, je razvidno, kateri romani se še dobe. V kratkem izide kot 21. roman te zbirke: Jens Peter Jacobsen: MARIJA GRUBBEJEVA.

Na področju goriške in tržaške pokrajine se dobe romani Dobre knjige v naslednjih knjigarnah - Gorica: Knjigarna Carducci, Katoliška knjigarna in večje prodajalnice časopisov, Trst: Knjigarna Štoka, Postojna: Sever Marija.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Ila srebrni obli

Jerzy Żulawski: 16

Uro kasneje.

Spet pišem. Ukvarjati se moram s čemer koli, kajti misel o neizbežni smrti je grozna. Hodimo po vozu in se brezmiselno smejemo drug drugemu ali pa kramljamo o povsem brezpomembnih stvareh. Pravkar je Varadol pripovedoval, kako delajo na Portugalskem posebno omako iz kurjega droba s kaprami. Medtem pa smo z njim vred mislili samo na eno: čez dve sto devet in devetdeset ur nam je umreti...

Saj smrt ni tako strašna — čemu se je torej tako bojimo?

Ah, kako nesmiselno je to umovanje o smrti. Glasneje kakor vsi modrijani, ki priporočajo mir pred koncem, govori tiktakanje ure v mojem žepu. Poslušam tihe, plahe kovinaste udarce in vem, da so to koraki prihajajoče smrti...

Varadol, ki je slučajno pogledal na manometer ene od posod z zgoščenim zrakom, je nenadoma presunljivo vzkliknil. Planili smo pokonci kakor elektrizirani in gledali tja, kamor je kazal z drhtečo roko Peter, ki od groze ni mogel spregovoriti besedice.

Manometer ni kazal v notranjščini nikakega pritiska. Pomislil sem: morda se je zrak v posodi, ki je bila spravljena v steni, od strašnega mraza zgostil? Odvil sem zaklopko — posoda je bila prazna. Prav tako druga, tretja, četrta, peta..., Samo v zadnji, šesti, je bil zrak.

Obšel nas je blazen strah. Ne da bi razmišljali, zakaj so posode prazne, kaj naj ukrenemo in ali je sploh mogoče kaj ukreniti, smo vsi hkrati planili k motorju. Ničesar nismo čutili, ne mraza, ne utrujenosti, ne zaspanosti, ničesar — gnala nas je ena sama misel: bežati, bežati..., kakor bi bilo mogoče ubežati pred smrtjo.

Čez nekaj trenutkov se je voz spet pomikal naprej. Zapustili smo ravnino, zaprto med pečine, in drveli proti severu..., Voz je poskakoval, se premetaval, dvigal in padal..., Mi pa se nismo menili za to, v blaznem obupu smo sodili, da utegnemo priti na drugo stran Lune, preden nam poide pičla zaloga zraka.

Kakšna smešna misel! Zraka imamo komaj za tri sto ur, a od Luninega tečaja nas deli v ravni črti blizu dva tisoč kilometrov poti, od te polovico po goratem, nedostopnem svetu!

Mraz nam je stiskal kri v žilah in zapiral sapo v prsih, mi pa smo, ne da bi se ozirali na kar koli, drveli brez prestanka čez gore, ki so srebrno blestele v svetlobi Zemlje, čez črne kotline, čez peščene planote — samo da bi prišli dalje, dalje..., Celo na spanje, ki nas je še nedavno morilo; ni zdaj nihče mislil.

Na tej peklenski vožnji, ki je bila ravno tako brezglava kakor blazna, nas je zadržala šele nenadna ovira: naleteli smo na razpoko, podobno Razpoki rešitve pod Erastotenom, le da je bila znatno širša in brez primere globja. Malo je manjkalo, pa bi se z vozom vred prekucnili vanjo.

Voz je obtičal..., Gledali smo v brezno s strašno brezčutnostjo. Sila obupa, ki nas je podila čez drn in strn toliko ur, je splahnela tako hitro, kakor se je pojavila, in nas prepustila neizrekljivi potrtosti, ki nas je docela obvladala. Na mah nam je bilo vseeno. Čemu muke, napori? Saj je tako vse brez smisla. Umreti moramo.

Posedli smo okoli peči in molčali. Nihče ni mislil na delo. Mraz nas je mučil vse strašnejše, toda tud zanj se nismo več brigali. Umreš tako in tako, pa se zaduši ali zmrzni. Precej časa smo prebili v takem stanju in brez dvoma bi bili zmrznili, da ni bilo Woodbella, ki se je prvi ovedel in nas opomnil, da je treba trezno presoditi položaj.

»Iščimo izhoda, možnosti rešitve!« je govoril, »Pa čeprav bi je ne našli, da se le ukvarjamo s čemer koli in tako odvrnemo misel od smrti, ki nas tlači kakor mora.«

Nasvet ni bil slab, toda bili smo tako izmozgani in premraženi, da smo ga sprejeli docela brezbrižno, Tomažu niti odgovorili nismo na njegove besede.

Spominjam se, da sem ga gledal, slišal, kako je še nekaj razkladal, a razumel nisem niti besede. Ena sama misel me je zaposlevala tisti hip: kakšen bo, ko bo mrtev?

Z blaznim pogledom sem opazoval, kako se mu premikajo čeljusti, in jih v mislih trgal iz črepinje, slačil sem njegovo lobanjo, njegova rebra, njegove kosti — gledal sem pred sabo človeka, a videl sem okostnjak, ki mi je govoril z zlobno spako: Taki boste vsi — prav kmalu!

Tomaž je nazadnje le sprevidel, da nismo za nobeno rabo več; stopil je k motorju in voz se je začel pomikati vzdolž razpoke. Čez kake pol ure smo že dospeli do mesta, kjer se je končavala. Varadola je spričo tega znova preplavila obupna sila. Planil je k motorju in kričal, kakor da je iz uma:

»Brezno zaobidemo! Potem pa na sever, ka tečaju, tja, kjer je zrak; življenje!«

Režal se je in razgrajal po vozu, kakor da je zares od pamet; hotel je zgrabiti za krmilo, a Tomaž ga je rahlo odsunil in dejal kratko in odločno:

»Razpoke ne bomo obšli, temveč pojdemo vanjo.«

Peter je izbuhnil oči, nekaj časa bolščal vanj, nato pa se je zakadil vanj in ga zgrabil za grlo.

»Morilec!« je rjovel. »Zadavil bi nas rad? Ubil? Poslal k vragu? Ja, pa hočem živeti, živeti! Slišiš? Na sever, k tečaju! Tam je zrak!«

Penil se je in tulil. Močnejši je bil od Tomaža, zato ga je prevrnil, pokleknil nanj, preden sva mogla z Marto priskočiti. Rvali smo se in premetavali po vozu, da bi blazneža obvladali, psi pa so prestrašeno, besno zalajali. Nazadnje smo ga zgrabili za ramena. Zleknil se nam je v rokah, zakričal in zmeden odrevenel.

Tisti hip se je voz nagnil..., potem silovit pretres in nezavest...,

Ko sem se zavedal, sem ležal v svoji mrezi. Nad mano se je sklanjal Tomaž in mi z etrom drgnil senca. Marta in Varadol sta sedela poleg mene, vsa mračna in molčeča.

(Nadaljevanje sledi.)